

VENDIM
Nr. 55, datë 27.7.2016

NË EMËR TË REPUBLIKËS
SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja	kryetar i Gjykatës Kushtetuese		
Vladimir Kristo	anëtar i	“	“
Sokol Berberi	anëtar i	“	“
Vitore Tusha	anëtare e	“	“
Fatmir Hoxha	anëtar i	“	“
Besnik Imeraj	anëtar i	“	“
Fatos Lulo	anëtar i	“	“
Altina Xhoxhaj	anëtare e	“	“

me sekretare Edmira Babaj, në datën 3.5.2016 mori në shqyrtim, në seancë plenare me dyer të hapura, çështjen me nr. 23 Akti, që u përket:

KËRKUES: Jo më pak se një e pesta e deputetëve të Kuvendit të Republikës së Shqipërisë, përfaqësuar në gjykim nga Ivi Kaso dhe Gazmend Bardhi, me autorizim.

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Kuvendi i Republikës së Shqipërisë, Këshilli i Ministrave, përfaqësuar në gjykim nga Artur Metani, me autorizim.

OBJEKTI: Shfuqizimi si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë i paragrafit 3, të nenit 5, të ligjit nr. 8588, datë 15.3.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës së Lartë të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar me ligjin nr. 151/2013, datë 30.5.2013.

BAZA LIGJORE: Nenet 4, 7, 42/2, 116, 131/a, 134/1/c dhe 136/3 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; nenet 49, 50 dhe 51 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”.

GYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatoren e çështjes Altina Xhoxhaj, pretendimet e përfaqësuesve të kërkuarit, të cilët kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet e subjektit të interesuar, Kuvendi i Republikës së Shqipërisë, i cili nuk u paraqit në seancë plenare, por paraqiti parashtrimet e tij me shkrim para Gjykatës, duke kërkuar rrëzimin e kërkesës, prapësimet e përfaqësuesit të subjektit të interesuar, Këshilli i Ministrave, i cili kërkoi rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Neni 5 i ligjit nr. 8588, datë 15.3.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës së Lartë të Republikës së Shqipërisë” (*ligji nr. 8588/2000*) parashikonte: “1. Mandati i gjyqtarit të Gjykatës së Lartë fillon me hyrjen në fuqi të dekretit të Presidentit për emërimin e tij. 2. Mandati i kryetarit të Gjykatës së Lartë llogaritet brenda mandatit të gjyqtarit të kësaj gjykate.”.

2. Kuvendi i Republikës së Shqipërisë (*Kuvendi*) ka miratuar ligjin nr. 151/2013, datë 30.5.2013, “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8588, datë 15.3.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës së Lartë të Republikës së Shqipërisë”, me të cilin është ndryshuar përmbajtja e nenit 5 të sipërcituar si vijon: “1. Mandati i gjyqtarit të Gjykatës së Lartë fillon ditën e betimit të tij përpara Presidentit të Republikës, datë e cila i njoftohet zyrtarisht Gjykatës së Lartë dhe përfaqësohet në dosjen personale të gjyqtarit. 2. Mandati i kryetarit të Gjykatës së Lartë llogaritet brenda mandatit të gjyqtarit të kësaj gjykate. 3. Gjyqtari, të cilit i ka përfunduar mandati apo i ka mbaruar mandati, sipas shprehjes “c” të nenit 139 të Kushtetutës, vazhdon të ushtrijë detyrën deri në emërimin e gjyqtarit pasardhës.”.

3. Ky ligj është botuar në Fletoren Zyrtare nr. 95, datë 7.7.2013 dhe ka hyrë në fuqi 15 ditë pas botimit të tij.

II

4. **Kërkuesi, një grup prej 35 deputetësh të Kuvendit**, në cilësinë e jo më pak se një e pesta e deputetëve, i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*) me kërkesë për shfuqizimin si të papajtueshme me Kushtetutën të paragrafit 3 të nenit 5 të ligjit nr. 8588/2000, të ndryshuar, duke parashtruar në mënyrë të përmbledhur këto shkaqe:

4.1 Përmbajtja e nenit 136/3 të Kushtetutës është e qartë, koncize dhe mjaftueshmërisht vetë-rregulluese për t'u zbatuar edhe në mungesë të një ligji detajues. Por duke qenë se ndodhemi para rastit kur ligjvënësi ka vlerësuar të nevojshëm rregullimin me ligj, kjo ndërhyrje do të duhej të ishte e tillë që të mos cenonte parashikimin kushtetues të qëndrimit në detyrë "për 9 vjet".

4.2 Përmbajtja e nenit 5/3 të ligjit nr. 8588/2000 ndryshon në thelb kohëzgjatjen e mandatit kushtetues të gjyqtarit të Gjykatës së Lartë. Dispozita ligjore i jep mundësi atij që të qëndrojë në detyrë edhe përtej mandatit 9-vjeçar, duke sjellë një ndryshim thelbësor në raport me Kushtetutën, të paaautorizuar nga kjo e fundit. Ky parashikim nuk është në përputhje me vullnetin e kushtetutëbërësit. Përderisa Kushtetuta, ndryshe nga sa ka parashikuar për institucionet e tjera kushtetuese, ka heshtur për zgjatjen e afatit të qëndrimit në detyrë të gjyqtarit të Gjykatës së Lartë, Kuvendi nuk legjitimohet që një gjë të tillë ta bëjë me ligj. Në këto kushte, parashikimi me ligj i qëndrimit në detyrë tej mandatit 9-vjeçar, deri në emërimin e gjyqtarit pasardhës, deformon vullnetin e kushtetutëbërësit dhe si i tillë bie ndesh me nenet 4, 7, 116 dhe 136/3 të Kushtetutës.

4.3 Dispozita ligjore e kundërshtuar ka dalë tej parashikimeve kushtetuese edhe në mungesë të një delegimi të shprehur. Përfshirjet nga rregullimi kushtetues nuk mund të vendosen me ligj. Vetë kushtetutëbërësi kur e ka gjykuar të arsyeshme ka bërë përfshirje të posaçme, siç është rasti i gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese, për të cilin në nenin 125/5 ka lejuar shprehimisht që të vazhdojë të qëndrojë në detyrë deri në emërimin e gjyqtarit pasardhës. Ndërkohë që në rastin e gjyqtarit të Gjykatës së Lartë kushtetutëbërësi nuk ka njohur asnjë mundësi për vijimin e qëndrimit në detyrë tej mandatit. Në këtë kuadër, çdo dispozitë ligjore që njeh mundësinë e qëndrimit në detyrë tej afatit 9-vjeçar kapërcen dispozitën kushtetuese dhe cenon vullnetin e kushtetutëbërësit.

4.4 Dispozita e kundërshtuar nuk respekton as nenin 136/3 të Kushtetutës, as jurisprudencën kushtetuese, e cila ka bërë dallimin për qëndrimin në detyrë mes gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese dhe atyre të Gjykatës së Lartë. Kjo dispozitë cenon edhe parimin kushtetues sipas të cilit për funksionet kushtetuese të organeve atë që nuk ka dashur ta bëjë Kushtetuta, nuk mund ta bëjë ligji. Me përmbajtjen e saj dispozita e kundërshtuar e tejkalon Kushtetutën, duke cenuar parimin e shtetit të së drejtës, të shprehur në hierarkinë e normave dhe përparësinë e Kushtetutës.

4.5 Dispozita e kundërshtuar cenon edhe parimin e pavarësisë së gjyqtarit/gjykatës. Nëpër-mjet saj *de facto* kohëzgjatja e mandatit të gjyqtarit të Gjykatës së Lartë është lënë në diskrecionin e organit që e ka zgjedhur atë. Këtë diskrecion Kuvendi e ka krijuar nëpërmjet një ligji të miratuar prej tij, jashtë delegimit të dhënë nga vetë Kushtetuta. Në këtë mënyrë pavarësia e gjyqtarit/gjykatës vihet në pikëpyetje, duke u cenuar neni 145/1 i Kushtetutës, sipas të cilit gjyqtarët janë të pavarur dhe u nënshtrohen vetëm Kushtetutës dhe ligjeve. Kjo passjell edhe cenimin e nenit 42 të Kushtetutës, i cili sanksionon të drejtën për t'u gjykuar nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.

5. **Subjekti i interesuar, Kuvendi**, në parashtrimet e tij me shkrim ka prapësuar si vijon:

5.1 Dispozita ligjore e kundërshtuar nuk mënjanon ose tejkalon përmbajtjen e ndonjë dispozite konkrete kushtetuese, e cila bazuar në jurisprudencën e Gjykatës Kushtetuese do të duhej detyrimisht të zbatohet drejtpërdrejt. Vetë Kushtetuta, nëpërmjet neneve 6 dhe 81/2/a të saj, ia nënshton rezervës ligjore absolute çështjen e organizimit dhe funksionimit të organeve dhe institucioneve të parashikuara prej saj, duke i njohur dhe lënë hapësirë Kuvendit që të rregullojë këtë çështje/marrëdhënie. Rregullimi i dispozitës së kundërshtuar hyn brenda rezervës ligjore absolute që këto dispozita kushtetuese i kanë njohur Kuvendit.

5.2 Parashikimi i dispozitës së kundërshtuar është një aspekt i organizimit dhe funksionimit të Gjykatës së Lartë dhe, si i tillë, nuk mund të merret i shkëputur nga vetë procedura e zgjedhjes së këtyre gjyqtarëve. Neni 136/5 i Kushtetutës ia ka nënshtuar rezervës ligjore absolute edhe aspektin e procedurës së zgjedhjes së gjyqtarëve që lidhet me qëndrimin në detyrë të gjyqtarit që i ka mbaruar

mandati. Për sa më sipër, në kundërshtim me sa pretendon kërkuesi, në rastin në shqyrtim dispozitat kushtetuese nuk mund të zbatohen në mënyrë të drejtpërdrejtë.

5.3 Bazuar në nenin 4 të ligjit nr. 8588/2000 procedura për zëvendësimin e gjyqtarit që i ka mbaruar mandati fillon jo më vonë se 3 muaj përpara përfundimit të mandatit të tij. Nëpërmjet rregullimit të kundërshtuar, Kuvendi, në cilësinë e tij si ligjvënës, ka synuar të garantojë sa më shumë të jetë e mundur që qëndrimi në detyrë i gjyqtarit të Gjykatës së Lartë, të cilit i ka mbaruar mandati, të mos tejkalojë parashikimin kushtetues prej 9 vjet, i parashikuar në nenin 136/3 të Kushtetutës. Kuvendi, duke marrë në konsideratë funksionin unik dhe ekskluziv që Kushtetuta, në nenin 141 të saj, i ka njohur Gjykatës së Lartë, për njësimin ose ndryshimin e praktikës ligjore, ka miratuar dispozitën e kundërshtuar, në mënyrë që ky funksionon kushtetues të ushtrohet efektivisht edhe gjatë procedurës së zëvendësimit të gjyqtarit që i ka mbaruar mandati.

5.4 Pretendimin për jokushtetutshmërinë e dispozitës kërkuesi nuk e ka orientuar drejt përmbajtjes së saj, por e ka lidhur me moszbatimin, sipas tij, nga ana e Kuvendit të funksionit për dhënien e pëlqimit për gjyqtarët e emëruar, çka ka të bëjë me aspekte të zbatimit të ligjit dhe si i tillë nuk hyn në juridiksionin kushtetues. Mosplotësimi i vendeve vakante në përbërjen e Gjykatës së Lartë nuk ka ndodhur për shkak të mosushtimit të funksionit të Kuvendit për dhënien e pëlqimit, por si pasojë e anashkalimit nga ana e Presidentit të parimit të luajalitetit kushtetues, të sanksionuar nga jurisprudenca kushtetuese. Duke qenë se moszëvendësimi i gjyqtarit të Gjykatës së Lartë nuk ka ndodhur për shkak të veprimtarisë së Kuvendit, nuk mund të pretendohet cenimi i nenit 7 të Kushtetutës.

5.5 Gjithashtu, qëndrimi në detyrë i gjyqtarit që i ka mbaruar mandati nuk cenon standardin kushtetues të gjykimit nga një gjykatë e caktuar me ligj, të sanksionuar në nenin 42 të Kushtetutës, pasi edhe kjo dispozitë kushtetuese ia ka rezervuar ligjit ekzistencën dhe caktimin e gjykatës.

6. **Subjekti i interesuar, Këshilli i Ministrave**, ka prapësuar përpara Gjykatës sa vijon:

6.1 Sipas nenit 136/3 të Kushtetutës gjyqtarët e Gjykatës së Lartë qëndrojnë në detyrë për 9 vjet pa të drejtë riemërimi. Lidhur me mundësinë e zgjatjes së mandatit kushtetues për këta gjyqtarë Kushtetuta nuk është shprehur, por, nga ana tjetër, ajo nuk e ndalon ligjvënësin që me ligj të parashikojë mënyrën e ushtrimit të detyrës deri në emërimin e gjyqtarit pasardhës, në funksion të parimit të vazhdimësisë institucionale dhe shtetit të së drejtës.

6.2 Ligji nr. 8588/2000, i ndryshuar parashikon kushtet dhe kriteret për zgjedhjen e gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë dhe mekanizmi i emërimit përcakton qartë afatet për zëvendësimin e tyre. Në nenin 4 të ligjit parashikohet detyrimi për kryetarin e Gjykatës së Lartë që, jo më vonë se 3 muaj përpara mbarimit të mandatit të gjyqtarit apo menjëherë në rastet e mbarimit përpara afatit ligjor, të njoftojë Presidentin për vendin vakant. Ndërsa i takon Presidentit dhe Kuvendit të bëjnë përzgjedhjen e kandidatëve. Mekanizmi i emërimit të gjyqtarëve të lartë, i parashikuar nga Kushtetuta, në vetvete lejon krijimin e rasteve në të cilat kërkesa e nenit 136/3 të Kushtetutës objektivisht bëhet e pamundur për t'u respektuar, përderisa Kuvendi ka diskrecion për të vlerësuar jo vetëm plotësimin e kriterëve formale, por edhe meritën e kandidaturave të propozuara nga Presidenti.

6.3 Qëllimi i paragrafit 3 të nenit 5 të ligjit nr. 8588/2000, të ndryshuar është përcaktimi, mbi të gjitha, i funksionimit normal dhe vazhdimësisë institucionale të Gjykatës së Lartë në rastin e krijimit të vendeve vakante si pasojë e mosveprimit të një prej organeve të cilave Kushtetuta u njeh një rol të veçantë në këtë moment për zëvendësimin e gjyqtarëve të vjetër me gjyqtarë të rinj. Nisur edhe nga natyra kolegjiale e këtij organi të pavarur kushtetues, çdo mosveprim do të kishte pasoja në funksionimin e Gjykatës.

6.4 Dispozita e kundërshtuar nuk e ndryshon kohëzgjatjen e mandatit kushtetues të gjyqtarit të Gjykatës së Lartë, por i jep mundësinë atij që të qëndrojë në detyrë në mënyrë që të sigurohet shërbimi i domosdoshëm në një shtet të së drejtës, ai i dhënies së drejtësisë. Një periudhë e gjatë qëndrimi në detyrë pas mbarimit të mandatit nuk është funksionalisht ekuivalente me një riemërim. Në raport me nenin 116 të Kushtetutës kjo dispozitë nuk sjell një ndryshim të paaautorizuar nga Kushtetuta. Për pasojë, parashikimi me ligj i mundësisë së qëndrimit në detyrë edhe përtej afatit kushtetues 9-vjeçar është në përputhje me vullnetin e kushtetutëbërësit.

6.5 Pretendimi për cenimin e parimit të ndarjes dhe balancimit ndërmjet pushteteve, i sanksionuar në nenin 7 të Kushtetutës, është i pabazuar. Në nenin 136/5 të Kushtetutës është parashikuar procedura e zgjedhjes së anëtarëve të Gjykatës së Lartë. Dy janë elementet kushtetuese në këtë procedurë, nxjerrja e dekretit të emërimit të anëtarëve dhe dhënia e pëlqimit nga ana e Kuvendit për këto dekrete, por mes këtyre “stacioneve” kushtetuese të emërimit qëndron një procedurë përzgjedhëse, e cila, së pari, është tagër i Kuvendit ta rregullojë me ligj dhe, së dyti, duhet të jetë sa më transparente në funksion të garantimit të një përbërjeje sa më cilësore të Gjykatës së Lartë.

6.6 Pretendimi për cenimin e parimit të pavarësisë së gjyqtarit, sipas nenit 145 të Kushtetutës, është i pabazuar, pasi në rastin konkret mandati i gjyqtarit të Gjykatës së Lartë është i përcaktuar qartë në Kushtetutë dhe në ligjin organik. Po ashtu, nuk është shkelur as standardi kushtetues për një gjykatë të caktuar me ligj, i sanksionuar në nenin 42 të Kushtetutës, sepse ligjvënësi ka zgjatur në përputhje me dispozitat kushtetuese mandatin e gjyqtarit të Gjykatës së Lartë.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkuarit

7. Kushtetuta, në nenin 134/1 të saj, ka përcaktuar rrethin e subjekteve, të cilat legjitimohen të vënë në lëvizje juridiksionin kushtetues, kurse kriteri i “detyrimit për të justifikuar interesin”, i përcaktuar në pikën 2 të po këtij neni, është interpretuar nga jurisprudenca kushtetuese si përcaktues në ndarjen e rrethit të subjekteve kushtetuese në dy kategori: subjekte të kushtëzuara dhe subjekte të pakushtëzuara. Në lidhje me legjitimitimin (*locus standi*) e subjektit kushtetues jo më pak se një e pesta e deputetëve, Gjykata në mënyrë të vazhdueshme ka vlerësuar se ky subjekt, i parashikuar në nenin 134/1/c të Kushtetutës, bën pjesë në subjektet që kanë të drejtë të vënë në lëvizje juridiksionin kushtetues për arsye të një interesi publik, pa u kushtëzuar me një interes subjektiv konkret. Interesi i këtyre funksionarëve publikë për të mbrojtur sistemin normativ dhe parimet shtetformuese, si konstitucionalizmi, shteti i së drejtës, demokracia, dinjiteti njerëzor, barazia sociale etj., të shpalosura në Kushtetutë, nuk është i kushtëzuar (*shih vendimin nr. 19, datë 15.4.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

8. Në vështrim të sa më sipër, Gjykata vlerëson se kërkuari, një grup prej 35 deputetësh të Kuvendit, përfaqëson një subjekt të pakushtëzuar dhe, si i tillë, legjitimohet të vërë në lëvizje këtë gjykim kushtetues për kontrollin abstrakt të kushtetutshmërisë së dispozitës ligjore të kundërshtuar.

B. Për pretendimin për cenimin e parimit të hierarkisë së normave, si element i parimit të shtetit të së drejtës

9. Sipas kërkuarit, dispozita e kundërshtuar tejkalon parashikimin kushtetues të nenit 136/3 të Kushtetutës. Përmbajtja e nenit 5/3 të ligjit nr. 8588/2000 ndryshon në thelb kohëzgjatjen e mandatit kushtetues të gjyqtarit të Gjykatës së Lartë dhe kjo dispozitë ligjore i jep mundësi atij të qëndrojë në detyrë edhe përtej mandatit 9-vjeçar, duke sjellë një ndryshim thelbësor në raport me Kushtetutën, të paautorizuar nga kjo e fundit. Parashikimi me ligj i qëndrimit në detyrë tej mandatit 9-vjeçar, deri në emërimin e gjyqtarit pasardhës, deformat vullnetin e kushtetutëbërësit dhe si i tillë bie ndesh me nenet 4, 7, 116 dhe 136/3 të Kushtetutës. Përderisa Kushtetuta, ndryshe nga sa ka parashikuar për institucionet e tjera kushtetuese, ka heshtur për zgjatjen e afatit të qëndrimit në detyrë të gjyqtarit të Gjykatës së Lartë, Kuvendi nuk legjitimohet që një gjë të tillë ta bëjë me ligj. Sipas tij, dispozita ligjore e kundërshtuar ka dalë tej parashikimeve kushtetuese, në mungesë të një delegimi të shprehur, dhe tejkalon Kushtetutën, duke cenuar parimin e shtetit të së drejtës të shprehur në hierarkinë e normave dhe përparësinë e Kushtetutës.

10. Në nenin 4, si dhe në preambulën e Kushtetutës deklarohet parimi i shtetit të së drejtës, i cili është një nga parimet më themelore e më të rëndësishme në shtetin dhe shoqërinë demokratike. Si i tillë, ai është një normë e pavarur kushtetuese, prandaj shkelja e tij përbën në vetvete bazë të mjaftueshme për deklarimin e një ligji si antikushtetues. Ky parim nënkupton sundimin e ligjit dhe mënjanimin e arbitraritetit, me qëllim që të arrihet respektimi dhe garantimi i dinjitetit njerëzor, drejtësisë dhe sigurisë juridike (*shih vendimin nr. 16, datë 10.4.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

11. Respektimi i hierarkisë së akteve normative është një detyrim që rrjedh nga parimi i shtetit të së drejtës dhe i koherencës në sistemin ligjor (*shih vendimin nr. 5, datë 5.2.2015 të Gjykatës Kushtetuese*). Parimi i shtetit të së drejtës nënkupton veprimin e të gjitha institucioneve shtetërore sipas së drejtës

në fuqi, si dhe supremacinë e Kushtetutës ndaj akteve të tjera normative. Rendi juridik nuk është një radhë e barasvlerëshme normash, por një sistem hierarkik, i cili përbëhet nga nivele të ndryshme vlefshmërie dhe në secilin prej këtyre niveleve qëndron një normë ose grup normash, duke përfshirë kështu edhe fuqinë e caktuar juridike. Piramida e akteve normative, e sanksionuar në nenin 116 të Kushtetutës, përcakton marrëdhëniet midis normave juridike, të cilat bazohen në raportin e mbi/nënvendosjes së tyre. Kjo piramidë aktesh normative ka në majë të saj Kushtetutën, e cila shërben si burim për aktet e tjera juridike (*shih vendimin nr. 5, datë 5.2.2014 të Gjykatës Kushtetuese*). Për rrjedhojë, në rastet e konflikteve ndërmjet normave me fuqi të ndryshme juridike, norma me fuqi më të lartë ka epërsi në raport me normën tjetër (*shih vendimin nr. 16, datë 10.4.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

12. Neni 4/3 i Kushtetutës parashikon se dispozitat kushtetuese zbatohen drejtpërsëdrejti, përveç rasteve kur Kushtetuta parashikon ndryshe. Sipas këtij parimi themelor kur rregulli kushtetues parashikohet shprehimisht, ai nuk mund të mënjanohet dhe as të tejkalohet, por duhet të zbatohet drejtpërsëdrejti. Përkundrazi kushtetues i parashikuar në këtë dispozitë nënkupton se normat kushtetuese mund edhe të mos gjejnë zbatim drejtpërsëdrejti, kur Kushtetuta ka ngarkuar posaçërisht organet shtetërore përkatëse për të nxjerrë ligjet dhe aktet e tjera nënligjore, me qëllim rregullimin e marrëdhënieve në fusha të ndryshme dhe në përputhje me hierarkinë e normave. Pra, Kushtetuta përmban dispozita që rregullojnë zbatimin e saj në mënyrë të drejtpërdrejtë ose të tërthortë. Rregullimet që bën Kushtetuta nuk mund të jenë gjithmonë të plota ose shteruese, pasi ajo nuk ka për qëllim të rregullojë hollësisht çdo çështje të organizimit të jetës politiko-shoqërore të një vendi, por vetëm parimet dhe kriteret bazë mbi të cilat duhet të mbështetet ajo. Edhe pse disa çështje që lidhen me rendin shtetëror mund të parashikohen në mënyrë të hollësishme prej saj, gjithsesi mbeten mjaft aspekte të organizimit të jetës institucionale për t'u parashikuar nga ligje ose akte të tjera normative, sipas rastit (*shih vendimin nr. 22, datë 24.4.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

13. Bazuar në standardet e mësipërme, Gjykata thekson se është brenda hapësirës vlerësuese të ligjvënësisë mënyra e rregullimit të një çështjeje të caktuar, ndërsa është detyrë e kësaj Gjykate të kontrollojë nëse ky rregullim është bërë në përputhje me Kushtetutën dhe parimet themelore të saj.

14. Sipas nenit 136/3 të Kushtetutës: “*Kryetari dhe anëtarët e Gjykatës së Lartë qëndrojnë në detyrë për 9 vjet pa të drejtë riemërimi*”. Bazuar në këtë dispozitë neni 5 i ligjit nr. 8588/2000 parashikonte: “1. Mandati i gjyqtarit të Gjykatës së Lartë fillon me hyrjen në fuqi të dekretit të Presidentit për emërimin e tij. 2. Mandati i kryetarit të Gjykatës së Lartë llogaritet brenda mandatit të gjyqtarit të kësaj gjykate.” Me ligjin nr. 151/2013, datë 30.5.2013, “*Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8588, datë 15.3.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës së Lartë të Republikës së Shqipërisë”*”, neni 5 i sipërcituar u ndryshua, duke u shtuar edhe paragrafi 3 (i kundërshtuar) me këtë përmbajtje: “*Gjyqtari, të cilit i ka përfunduar mandati apo i ka mbaruar mandati, sipas shkronjës “c” të nenit 139 të Kushtetutës, vazhdon të ushtrrojë detyrën deri në emërimin e gjyqtarit pasardhës*”. Sipas nenit 139 të Kushtetutës: “1. Mandati i gjyqtarit të Gjykatës së Lartë mbaron kur: a) dënohet me vendim gjyqësor të formës së prerë për kryerjen e një krimi; b) nuk paraqitet në detyrë pa arsye për më shumë se 6 muaj; c) mbush moshën 65 vjeç; d) jep dorëheqjen; e) deklarohet i paafte për të vepruar me vendim gjyqësor të formës së prerë. 2. Mbarimi i mandatit të gjyqtarit deklarohet me vendim të Gjykatës së Lartë.”. Bazuar në dispozitat e sipërcituara, Gjykata vëren se ligjvënësi ka parashikuar zgjatjen e mandatit të gjyqtarit të Gjykatës së Lartë në rastin kur atij i përfundon mandati kushtetues 9-vjeçar, si edhe kur ky mandat mbaron për shkak të arritjes së moshës 65 vjeç.

15. Duke e krahasuar përmbajtjen e nenit 136 të Kushtetutës me nenin 125 të saj, Gjykata vëren se për gjyqtarin e Gjykatës Kushtetuese kushtetutë-bërësi ka bërë një përjashtim për sa i takon qëndrimin të tij në detyrë pas mbarimit të mandatit, duke parashikuar në mënyrë të shprehur në paragrafin 5 të nenit 125 se “*gjyqtari i Gjykatës Kushtetuese vazhdon në detyrë deri në emërimin e pasardhësit të tij*”. Në lidhje me këtë parashikim kushtetues Gjykata është shprehur: “*Në ndryshim nga gjyqtari i Gjykatës së Lartë, neni 125/5 i Kushtetutës parashikon se gjyqtari i Gjykatës Kushtetuese vazhdon në detyrë deri në emërimin e pasardhësit të tij. Rregulli i vazhdimësisë së qëndrimit në detyrë të gjyqtarit kushtetues është parashikuar për të garantuar, mbi të gjitha, funksionimin normal të Gjykatës në rast të krijimit të vendeve vakante, si pasojë e mosveprimit të ndonjërit prej organeve, të cilave Kushtetuta u jep një rol të veçantë në këtë moment për zëvendësimin e gjyqtarëve të vjetër me gjyqtarë të rinj. Nisur edhe nga natyra kolegjiale e këtij organi të pavarur kushtetues, çdo*

mosveprim do të kishte pasojë në funksionimin e Gjykatës. Në ndryshim sa më sipër, mbarimi ose ndërprerja e mandatit të një gjyqtari kushtetues, në bazë të vendimit të organit që e ka zgjedhur atë dhe jo sipas një procedure ligjore të përcaktuar, me të cilën gjyqtari është njohur dhe e ka pranuar në momentin e zgjedhjes së tij, është e papajtueshme me parimet kushtetuese...” (shih vendimin nr. 24, datë 9.6.2011 të Gjykatës Kushtetuese).

16. Ndërsa në rastin e gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese kushtetutëbërësi ka parashikuar një rregullim të ndryshëm, si rast përjashtimor për shkak të kompetencave që ushtron dhe mënyrës së organizimit dhe funksionimit të kësaj Gjykatë, ajo vlerëson se dispozita kushtetuese që parashikon mënyrën e organizimit dhe funksionimit të Gjykatës së Lartë jo vetëm që nuk përmban një parashikim të tillë të shprehur, por as nuk i ka deleguar ligjvënësit të zakonshëm kompetencën për rregullimin me ligj të kësaj çështjeje. Në praktikë nuk rezulton që norma kushtetuese të jetë interpretuar në një mënyrë të ndryshme apo që të ketë shfaqur paqartësi në zbatimin e saj, çka do të mund të justifikonte një ndërhyrje në nivel ligjor të ligjvënësit.

17. Sipas subjektit të interesuar, Kuvendit, dispozita ligjore e kundërshtuar nuk mënjanojnë ose tejkalon përmbajtjen e ndonjë dispozite konkrete kushtetuese, e cila, bazuar në jurisprudencën e Gjykatës Kushtetuese, do të duhej detyrimit të zbatohet drejtpërdrejt. Vetë Kushtetuta, nëpërmjet neneve 6 dhe 81/2/a të saj, ia nënshtrojnë rezervës ligjore absolute çështjen e organizimit dhe të funksionimit të organeve dhe institucioneve të parashikuara prej saj, duke i njohur dhe lënë hapësirë Kuvendit që të rregullojë këtë çështje/ marrëdhënie. Sipas tij, parashikimi i dispozitës së kundërshtuar është një aspekt i organizimit dhe funksionimit të Gjykatës së Lartë dhe, si i tillë, nuk mund të merret i shkëputur nga vetë procedura e zgjedhjes së këtyre gjyqtarëve. Sipas subjektit të interesuar, Këshillit të Ministrave, qëllimi i dispozitës së kundërshtuar është të sigurohet funksionimi normal dhe vazhdimësia institucionale e Gjykatës së Lartë në rast krijimi të vendeve vakante, për shkak të natyrës kolegjiale të këtij organi. Dispozita e kundërshtuar nuk e ndryshon kohëzgjatjen e mandatit kushtetues të gjyqtarit të Gjykatës së Lartë, por i jep mundësinë atij të qëndrojë në detyrë, në mënyrë që të sigurohet shërbimi i domosdoshëm në një shtet të së drejtës, ai i dhënies së drejtësisë. Sipas këtij subjekti, në raport me nenin 116 të Kushtetutës, kjo dispozitë nuk sjell një ndryshim të paautorizuar nga Kushtetuta, për pasojë parashikimi me ligj i mundësisë së qëndrimit në detyrë edhe përtej afatit kushtetues 9-vjeçar është në përputhje me vullnetin e kushtetutëbërësit.

18. Sipas nenit 6 të Kushtetutës organizimi dhe funksionimi i organeve të parashikuara në Kushtetutë rregullohen me ligjet e tyre përkatëse, përveç rasteve kur në Kushtetutë parashikohet ndryshe. Gjykata ka theksuar se në rastin e *rezervës ligjore absolute* është norma kushtetuese ajo që ia rezervon vetëm ligjit rregullimin e një marrëdhënieje konkrete, ndërsa në rastin e *rezervës ligjore relative* çështja konkrete mund të rregullohet edhe nga aktet nënligjore (shih vendimin nr. 20, datë 4.4.2014 të Gjykatës Kushtetuese). Po ashtu, Gjykata ka theksuar se përmbajtja e dispozitës kushtetuese nuk mund të mënjanojë ose të tejkalohet, duke u dhënë përparësi akteve juridike që dalin në bazë dhe për zbatim të Kushtetutës, detyrim që rrjedh nga përmbajtja e nenit 4/3 të Kushtetutës. Për çdo rast, kur rregullimi kushtetues parashikohet shprehimisht prej saj, ai, detyrimit, do të zbatohet drejtpërdrejt. Për funksionet kushtetuese të organeve, atë që nuk ka dashur ta bëjë Kushtetuta, nuk mund ta bëjë ligji (shih vendimin nr. 22, datë 24.4.2015 të Gjykatës Kushtetuese).

19. Gjykata, referuar përmbajtjes së nenit 136/3 të Kushtetutës, vlerëson se kjo normë nuk i ka deleguar ligjvënësit mënyrën e rregullimit të kohëzgjatjes së mandatit të gjyqtarit të Gjykatës së Lartë tej afatit 9-vjeçar të parashikuar nga Kushtetuta. Në këtë kuptim, Gjykata vlerëson se Kushtetuta nuk ka ometuar duke mos parashikuar një autorizim të shprehur për ligjvënësin e zakonshëm për rregullimin e kësaj çështjeje. Rregullimi që ka bërë Kushtetuta në nenin 136/3 të saj është i plotë dhe shterues, për rrjedhojë zbatohet drejtpërdrejt.

20. Për sa më sipër, Gjykata vlerëson se pretendimet e subjekteve të interesuara janë të pabazuara. Në rastin konkret ligjvënësi ka vepruar në tejkalim të normës kushtetuese dhe në mungesë të një delegimi të shprehur, duke rregulluar me akt ligjor një marrëdhënie që i përket fushës së rregullimit të kushtetutëbërësit. Për rrjedhojë, parashikimi i paragrafit 3 të nenit 5 të ligjit nr. 8588, datë 15.3.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës së Lartë të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar me

ligjin nr. 151/2013, datë 30.5.2013, cenon parimin e hierarkisë së normave, si një nga elementet e parimit të shtetit të së drejtës, i sanksionuar në nenin 4 të Kushtetutës.

C. Për pretendimet e tjera

21. Sipas kërkesit, dispozita e kundërshtuar cenon edhe parimin e pavarësisë së gjyqtarit/gjykatës. Nëpërmjet dispozitës së kundërshtuar *de facto* kohëzgjatja e mandatit të gjyqtarit të Gjykatës së Lartë është lënë në diskrecionin e organit që e ka zgjedhur atë. Këtë diskrecion Kuvendi e ka krijuar nëpërmjet një ligji të miratuar prej tij, jashtë delegimit të dhënë nga vetë Kushtetuta. Në këtë mënyrë pavarësia e gjyqtarit/gjykatës vihet në pikëpyetje, duke u cenuar neni 145/1 i Kushtetutës, sipas të cilit gjyqtarët janë të pavarur dhe u nënshtrohen vetëm Kushtetutës dhe ligjeve. Kjo passjell edhe cenimin e nenit 42 të Kushtetutës, i cili sanksionon të drejtën për t'u gjykuar nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.

22. Një pjesë të natyrshme të rregullimeve kushtetuese zënë normat e lidhura me mandatin e organeve më të rëndësishme të shtetit, të cilat, në mënyrë të veçantë, krijojnë garancitë e nevojshme për ushtrimin e mandatit sipas konceptit kushtetues. Këto garanci konsistojnë, nga njëra anë, në arsye specifike, shteruese për përfundimin e mandatit të tyre dhe, nga ana tjetër, në procedura të veçanta për përfundimin e mandatit/teve. Këto janë elemente përbërëse të statusit kushtetues të organeve dhe institucioneve të parashikuara nga Kushtetuta. Kjo do të thotë se zëvendësimi i këtyre procedurave specifike me të tjera, më pak mbrojtëse, dobëson statusin e tyre. Në një shtet demokratik të sunduar nga ligji gjyqtari përmbush një funksion shumë të rëndësishëm. Roli i tij dhe i gjykatave në një shtet të tillë është që ndërsa ushtrojnë funksionin e drejtësisë, ata duhet të sigurojnë zbatimin e normave të shprehura në Kushtetutë, të ligjeve dhe akteve të tjera ligjore, të garantojnë shtetin e së drejtës dhe të mbrojnë të drejtat dhe liritë e njeriut (*shih vendimin nr. 9, datë 23.3.2010 të Gjykatës Kushtetuese*).

23. Me qëllim që të përcaktohet nëse një organ është “i pavarur”, Gjykata ka vlerësuar se, ndër të tjera, duhet konsideruar edhe mënyra e emërimit të anëtarëve të tij, si dhe kohëzgjatja e funksionit të tyre (*shih vendimin nr. 20, datë 9.7.2009 të Gjykatës Kushtetuese*). Vetëm një gjykatë e pavarur, së cilës i garantohet paprekshmëria e mandatit të anëtarëve të saj, mund të konsiderohet si një gjykatë që administron drejtësinë kushtetuese, në përputhje me parimet kushtetuese. Edhe pse mandati i gjyqtarit kushtetues ka kuptimin e një mandati të dhënë (jo të fituar nëpërmjet votës së zgjedhësve aktivë), parimi i pavarësisë nënkupton, gjithashtu, se gjyqtari në momentin e emërimit duhet të dijë kohëzgjatjen e këtij mandati, bazuar në rregullimet ligjore përkatëse, dhe kjo kohëzgjatje nuk mund të lihet në diskrecion të organeve që e kanë emëruar/zgjedhur atë (*shih vendimin nr. 24, datë 9.6.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

24. Kurse për sa i takon së drejtës për një proces të rregullt ligjor, të garantuar në nenin 42 të Kushtetutës dhe nenin 6 të KEDNJ-së, Gjykata ka theksuar se një nga elementet e rëndësishme të saj është edhe shqyrtimi i çështjes nga një “gjykatë e caktuar me ligj”. Përcaktimi i saktë i kompetencës është detyrim që rrjedh nga parimi i shtetit të së drejtës, i sanksionuar në nenin 4 të Kushtetutës, sipas të cilit e drejta përbën bazën dhe kufijtë e veprimtarisë së shtetit. E drejta e çdo pale për t'u dëgjuar në seancë përpara një gjykate kompetente dhe të caktuar me ligj nënkupton që gjykata të ketë juridiksion për të gjykuar çështjen dhe që kompetenca për të vendosur për të, t'i jetë njohur nëpërmjet ligjit (*shih vendimin nr. 2, datë 29.1.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

25. Gjykata, edhe pse më sipër u ndal në evidentimin e standardeve kushtetuese, të cilat pretendohen, gjithashtu, se janë cenuar nga përmbajtja e paragrafit 3, të nenit 5, të ligjit nr. 8588/2000, për sa kohë që ka vlerësuar se dispozita e kundërshtuar, për shkak të mosrespektimit të hierarkisë së akteve dhe tejkallimit të parashikimit kushtetues, bie ndesh me parimin e shtetit të së drejtës, si një nga parimet themelore të shtetit dhe normë e pavarur kushtetuese, nga i cili burojnë edhe parimet e tjera kushtetuese, ajo nuk e sheh me vend të ndalet edhe në vlerësimin e pajtueshmërisë me nenet 42 dhe 145 të Kushtetutës të përmbajtjes së dispozitës ligjore të kundërshtuar.

26. Në përfundim, Gjykata vlerëson se paragrafi 3, i nenit 5, të ligjit nr. 8588, datë 15.3.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës së Lartë të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar me ligjin

nr. 151/2013, datë 30.5.2013, bie ndesh me parimin e shtetit të së drejtës, i sanksionuar në nenin 4 të Kushtetutës dhe, si i tillë, duhet të shfuqizohet.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131/a dhe 134/1/c të Kushtetutës, si dhe të neneve 72 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, njëzëri,

VENDOSI:

- Pranimin e kërkesës.
- Shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të paragrafit 3 të nenit 5 të ligjit nr. 8588, datë 15.3.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës së Lartë të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar me ligjin nr. 151/2013, datë 30.5.2013.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë: Bashkim Dedja (kryetar), Sokol Berberi, Vladimir Kristo, Besnik Imeraj, Fatmir Hoxha, Vitore Tusha, Altina Xhoxhaj, Fatos Lulo